महाराष्ट्र शासन

विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण, कोकण विभाग, पनवेल

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय परिसर, पनवेल, जि. रायगड-४१० २०६.

ई-मेल पत्ता :- jtdirc.१११५@gmail.com   दूरध्वनी व फॅक्स नंबर (०२२-२७४६१४२०)

जा.क्र.: विससं/उशि/कोविप/शिष्यवृत्ती/२०२४-२५ 1471   दि. 9/7/2024

प्रति,

प्राचार्य / संस्था प्रमुख,

सर्व शासकीय, अशासकीय अनुदानित, विना-अनुदानित व कायम विना-अनुदानित

कला, वाणिज्य, विज्ञान, विधी व अध्यापक महाविद्यालये,

जि. ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग.

विषय: केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे मार्फत राबविण्यात येणाऱ्या दिव्यांगजन विद्यार्थ्यांसाठी पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्ती योजना सन २०२४-२५ च्या अंमलबजावणीबाबत...

संदर्भ: मा.संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्र.उशिसं/शिष्य/दिव्यांगजन/२०२४-२५, दि.०५.०७.२०२४

उपरोक्त विषयास अनुसरुन संदर्भिय पत्रान्वये कळविण्यात येते की, केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली, यांचे मार्फत दिव्यांगजन विद्यार्थ्यांना शिक्षणसाठी आर्थिक सहाय्य करणे या उद्देशाने **दिव्यांगजन विद्यार्थ्यांसाठी पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्ती** योजना राबविण्यात येते. सन २०२४-२५ मध्ये सदर शिष्यवृत्ती योजनेकरीता नवीन मंजूरीचे (Fresh) आणि नुतनीकरणाचे (Renewal) अर्ज ऑनलाईन Online पध्दतीने एनएसपी पोर्टलवरुन मागविण्यात येत आहेत. ऑफलाईन (Offline) पध्दतीने भरलेले अर्ज कोणत्याही परिस्थितीत स्विकारले जाणार नाहीत. नवीन मंजूरीसाठी केंद्रशासनाकडून गुणवत्ता यादी (Merit List) तयार करण्यात येते. विद्यार्थ्यांना मंजूर झालेल्या शिष्यवृत्तीची रक्कम केंद्रशासनामार्फत थेट विद्यार्थ्यांच्या बँक खात्यात (Under DBT Mode) जमा करण्यात येते.

सदर शिष्यवृत्ती ११ वी, १२ वी, पोस्ट मॅट्रीक डिप्लोमा / सर्टिफिकेट पदवी, पदव्युत्तर डिग्री / डिप्लोमा तसेच डिप्लोमा व सर्टिफिकेट या अभ्यासक्रमासाठी देण्यात येते. सदर शिष्यवृत्तीसाठी इयत्ता १० वी, १२ वी ची परीक्षा माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळातून तसेच पदवी व पदव्युत्तर परीक्षा मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी अर्ज भरण्यासाठी पात्र आहेत.

➢ **किमान पात्रता व अटी:**

१. दिव्यांगत्व टक्केवारी ४० टक्के किंवा त्यापुढील असावी.
२. विद्यार्थी मागील वार्षिक परीक्षेत उत्तीर्ण झालेला असावा.
३. अर्जदार इतर कोणत्याही शिष्यवृत्ती योजनेचा / स्टायपेंड योजनेचा लाभार्थी नसावा.
४. अर्जदाराच्या पालकांचे एकत्रित वार्षिक उत्पन्न रु.२.५० लाख पर्यंत असावे.
५. एका कुटुंबातील फक्त दोन अपत्यांना सदर योजनेचा लाभ घेता येईल (जर दुसरे व तिसरे आपत्य जुळे असतील तर सदर योजनेचा लाभ घेता येईल.)

- **नवीन मंजूरी आणि नूतनीकरणासाठी ऑनलाईन अर्ज करण्याची कार्यपध्दती:-**

  १. दिव्यांगजन विद्यार्थ्यांसाठी पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्ती योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार पात्र व इच्छुक विद्यार्थ्यांनी नवीन मंजूरीसाठी व नुतनीकरणासाठी www.scholarships.gov.in या संकेतस्थळावर ऑनलाईन पध्दतीने अर्ज भरणे आवश्यक आहे.

  २. **विद्यार्थ्यांनी ऑनलाईन अर्ज करण्याची अंतिम मुदत दि.३१.१०.२०२४ ही आहे व महाविद्यालयांनी अर्जांची पडताळणी करण्याचा अंतिम दि.१५.११.२०२४ हा आहे.**

३. ज्या विद्यार्थ्यांकडे आधार क्रमांक आहे अशा विद्यार्थ्यांचा आधार क्रमांक या पर्यायाचा वापर करुन अर्ज भरावा. आधार कार्ड नसेल तर त्याऐवजी अशा विद्यार्थ्यांने आधार नोंदणी आयडी स्लीप किंवा बँक खाते पासबुकच्या प्रथम पानाची फोटोसह असलेली छायांकित प्रत अपलोड करुन अर्ज भरावा.

४. विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्तीचे लाभ मिळणेसाठी आधार क्रमांक त्यांच्या बँक खात्याशी संलग्न (Link) असणे आवश्यक आहे. ज्यामुळे लाभार्थी विद्यार्थ्यांस शिष्यवृत्ती रक्कम सुरळीतपणे जमा होण्यास मदत होईल.

५. विद्यार्थ्यांचे बँक खाते चालू स्थितीत (Operative / Active Mode) असणे आवश्यक आहे. जेणेकरुन शिष्यवृत्ती रक्कमेचे वितरण अयशस्वी (Fail) होणार नाही.

६. **विद्यार्थ्यांचे बँक खाते स्वत:च्या नावावर असणे आवश्यक आहे. जॉईंट खाते नसावे.**

७. विद्यार्थ्यांना अर्ज भरण्याकरिता दिव्यांगजन असल्याचे ओळखपत्र (UDID) असणे आवश्यक आहे.

८. विद्यार्थ्यांनी अर्ज प्राप्त करण्यासाठी विहित केलेल्या शेवटच्या तारखेच्या आत ऑनलाईन प्रणालीद्वारे त्यांचे अर्ज सादर करावेत. सर्व आवश्यक कागदपत्रे जसे की फोटो, वयाचा पुरावा, अपंगत्व प्रमाणपत्र, पालकांचे उत्पन्न प्रमाणपत्र, शिक्षण शुल्काची पावती अंतिम शैक्षणिक पात्रता प्रमाणपत्र इ. विहित नमुन्यात रीतसर भरलेले ऑनलाईन पध्दतीने अपलोड करणे आवश्यक आहे. तसेच वरील सर्व कागदपत्रासह आपल्या महाविदयालयाकडे पुढील कार्यवाहीकरिता सादर करावेत.

९. खाते क्रमांक व इतर बँक तपशील भरण्यात विद्यार्थ्यांकडून चूक झाल्यामुळे शिष्यवृत्ती विलंबाने मिळाल्यास / न मिळाल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधित विद्यार्थ्यांची राहील.

१०. ऑनलाईन अर्ज भरण्यापूर्वी विद्यार्थ्यांनी उपरोक्त संकेतस्थळाच्या Homepage वरील SOP (Standard Operating Procedure) वाचून व समजून घेऊनच ऑनलाईन अर्ज भरावा.

११. ऑनलाईन अर्ज भरताना विचारण्यात आलेली माहिती पूर्णपणे भरुन, ऑनलाईन अर्जाची प्रत आवश्यक त्या सर्व कागदपत्रांसह आपल्या महाविद्यालयाकडे पुढील कार्यवाहीकरिता सादर करावी.

१२. ऑनलाईन अर्ज भरताना काही अडचण निर्माण झाल्यास आपल्या महाविद्यालय / शिक्षण संस्थेशी संपर्क साधून सदर अर्ज महाविद्यालयाच्या / शिक्षण संस्थेच्या मदतीने पूर्ण करुन घ्यावा.

१३. जर उमेदवार एका राज्याचा कायमचा रहिवासी असेल परंतू दुस-या राज्यात शिकत असेल तर सदर विदयार्थ्यांच्या अर्जाची शिफारस त्या राज्याच्या शिक्षण/कल्याण विभागाने केली पाहिजे ज्याचा तो कायम रहिवासी आहे.

१४. एखादया विद्यार्थ्याने खोटया कागदपत्राद्वारे शिष्यवृत्ती मिळवल्याचे आढळल्यास, त्याची/तिची शिष्यवृत्ती त्वरित रध्द केली जाईल तसेच संबंधित विद्यार्थ्यांला काळ्या यादीत टाकले जाईल आणि कोणत्याही योजनेतील शिष्यवृत्तीपासून कायमचे वंचित केले जाईल.

१५. विद्यार्थ्यांला शिष्यवृत्ती ज्या अभ्यासक्रमासाठी प्रदान करण्यात आली होती त्या अभ्यासाच्या विषयामध्ये विद्यार्थ्याने बदल केल्यास दिलेली संबंधित विद्यार्थ्यांची शिष्यवृत्ती रध्द करण्यात येईल.

१६. सदर शिष्यवृत्तीची रक्कम भारत सरकारच्या अपंग व्यक्तींच्या सक्षमीकरण विभागाच्या मार्फत देण्यात येते, परंतू ज्या अभ्यासक्रमांसाठी शिष्यवृत्ती प्रदान देण्यात आलेली आहे तो संबंधित अभ्यासक्रम बंद केल्यास सदरहू विद्यार्थी शिष्यवृत्तीची रक्कम परत करण्यास जबाबदार आहे. तसेच विद्यार्थ्यांला देण्यात आलेला देखभाल भत्ता १ एप्रिलपासून किंवा प्रवेशाच्या महिन्यापासून यापैकी जे नंतर असेल, परिक्षा पूर्ण झालेल्या महिन्यापर्यंत, शैक्षणिक वर्षाच्या शेवटी देय असेल. परंतू जर विद्यार्थी महिन्याच्या २० तारखे नंतर प्रवेश घेतला असेल तर प्रवेशाच्या महिन्याच्या पुढील महिन्यापासून रक्कम देण्यात येईल.

१७. मागील वर्षामध्ये देण्यात आलेल्या शिष्यवृत्तीच्या नुतनीकरणाच्या बाबतील, अभ्यासाचा कोर्स सतत चालू असल्सास मागील वर्षात ज्या महिन्यापर्यंत शिष्यवृत्ती दिली गेली होती त्या महिन्यापासून देखभाल भत्ता देण्यात येईल.

१८. विद्यार्थी जर एकाच वेळी दोन अभ्यासक्रमध्ये शिक्षण घेत असेल तर कोणताही एकाच अभ्सासक्रमासाठी शिष्यवृत्तीचा लाभ देण्यात येईल.

१९. दुरस्त शिक्षण (Distance Education) घेणारे विदयार्थी देखील सदर शिष्यवृत्तीचा अर्ज भरण्यास पात्र असतील

- **विद्यापीठ / महाविद्यालय / शिक्षण संस्थेसाठी सूचना:**

१. विद्यार्थ्यांनी नवीन मंजूरीचा (Fresh) किंवा नूतनीकरणाचा (Renewal) चा ऑनलाईन अर्ज भरल्यानंतर महाविद्यालयांनी विद्यार्थ्यांनी अर्जासोबत जोडलेल्या कागदपत्रांवरुन अर्जाची छाननी करुन ऑनलाईन मंजूरी देण्याची कार्यपध्दती पार पाडावी. तसेच त्यासोबतची कागदपत्रे जतन करुन ठेवण्यात यावीत. तपासणी अंती समितीस उपलब्ध करुन देण्यात यावी.

२. संबंधित महाविद्यालयांनी विभागाने दिलेला युजर आयडी व पासवर्ड वापरुन विहित केलेल्या वेळेत लॉगीन करावे व पात्र विद्यार्थ्यांचे अर्ज विहीत मुदतीतच (अंतिम दिनांकाची वाट न पाहता) पुढील स्तरावर ऑनलाईन फॉरवर्ड करावेत. अन्यथा सदर अर्ज अपात्र समजण्यात येतील.

दिव्यांगजन विद्यार्थ्यांसाठी पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्ती योजना सन २०२४-२५ ही योजना राज्यात यशस्वीपणे राबविण्यासाठी सर्व महाविद्यालयांनी याबाबत Banners महाविद्यालयाच्या प्रवेशव्दारावर दर्शनी जागेवर लावावेत. तसेच Online / Offline Seminar, SMS, WhatsApp Message, Website इत्यादी सर्व माध्यमांतून विद्यार्थ्यांना माहिती देण्यात यावी. तसेच विद्यार्थ्यांना येणाऱ्या अडचणींचे निराकरण करण्यासाठी महाविद्यालय स्तरावर एका नोडल ऑफिसरची नेमणूक करावी आणि विद्यार्थ्यांना शक्य त्या सर्व मार्गांनी मदत करणे आवश्यक आहे. तसेच या शिष्यवृत्तीपासून एकही पात्र विद्यार्थी वंचित राहणार नाही याबाबत सर्व महाविद्यालयांनी योग्य ती दक्षता घ्यावी. अन्यथा याबाबत काही तक्रार उदभवल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी महाविद्यालयांची राहील याची नोंद घ्यावी.

(डॉ.विजय नारखेडे)
विभागीय सहसंचालक,
उच्च शिक्षण, कोकण विभाग, पनवेल

प्रत:
मा.संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना माहितीस्तव सादर.

महाराष्ट्र शासन

विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण, कोकण विभाग, पनवेल

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय परिसर, पनवेल, जि. रायगड-४१० २०६.

ई-मेल पत्ता :- jtdire.१११५@gmail.com

दूरध्वनी व फॅक्स नंबर (०२२-२७४६१४२०)

जा.क्र.: विससं/उशि/कोविप/शिष्यवृत्ती/२०२२/ 1477

दि 9/7/2024

प्रति,

प्राचार्य / संस्था प्रमुख,

सर्व शासकीय, अशासकीय अनुदानित, विना-अनुदानित व कायम विना-अनुदानित

कला, वाणिज्य, विज्ञान, विधी व अध्यापक महाविद्यालये,

जि. ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग.

विषय: सन २०२४-२५ पासून केंद्रशासन पुरस्कृत शिष्यवृत्ती योजनांचे अर्ज नॅशनल स्कॉलरशिप पोर्टलवर भरणेकरिता विद्यार्थ्यांचे ओटीआर (OTR) व फेस -ऑथेंटिकेशन करणेबाबत...

संदर्भ: मा.संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्र.उशिसं/शिष्य/२०२४-२५, दि.०५.०७.२०२४

उपरोक्त विषयास अनुसरुन संदर्भिय पत्रान्वये कळविण्यात येते की, नॅशनल स्कॉलरशिप पोर्टलवरील केंद्रशासन पुरस्कृत अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांसाठी पोस्ट मॅट्रिक शिष्यवृत्ती योजना, महाविद्यालयीन व विद्यापीठीय विदयार्थ्यांसाठी सेंट्रल सेक्टर शिष्यवृत्ती योजना व दिव्यांग विदयार्थ्यांसाठी पोस्ट मॅट्रिक शिष्यवृत्ती योजना या ऑनलाईन पध्दतीने उच्च शिक्षण संचालनालयामार्फत राज्यात राबविण्यात येतात. सदर शिष्यवृत्ती योजनेकरीता नविन मंजुरीचे (Fresh) आणि नूतनीकरणाचे (Renewal) अर्ज ऑनलाईन पध्दतीने एनएसपी पोर्टल वरुन मागविण्यात येतात. नवीन मंजुरीसाठी केंद्रशासनाकडून गुणवत्ता यादी तयार करण्यात येते. विद्यार्थ्यांना मंजूर झालेल्या शिष्यवृत्तीची रक्कम केंद्रशासनामार्फत थेट विद्यार्थ्यांच्या खात्यात (Under DBT Mode) जमा करण्यात येते.

तसेच विद्यार्थ्यांना ऑनलाईन पध्दतीने अर्ज करणेसाठी नॅशनल स्कॉलरशिप पोर्टल दिनांक ३०.०६.२०२४ पासून कार्यन्वीत झाले असून सन २०२४-२५ या शैक्षणिक वर्षापासून एनएसपी पोर्टलवरील सर्व शिष्यवृत्ती योजनांचे अर्ज भरणे करिता " **एक वेळ नोंदणी क्रमांक** " (OTR) व फेस-ऑथेंटिकेशन करणे आवश्यक असल्याने त्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना नॅशनल स्कॉलरशिप पोर्टलवर उपलब्ध करुन देण्यात आलेल्या आहेत. सदरहू ओटीआर क्रमांकद्वारे विद्यार्थी नविन मंजूरीचे (Fresh) आणि नूतनीकरणाचे (Renewal) शिष्यवृत्ती अर्ज करु शकतील.

तसेच सन २०२३-२४ मधील नुतणिकरणाच्या विद्यार्थ्यांना त्यांच्या एनएसपी पोर्टलवरील नोंदणीकृत दुरध्वनी क्रमांकावर एसएमएसद्वारे ओटीआर क्रमांक पाठविण्यात आले आहेत. तसेच ज्या विद्यार्थ्यांना मोबाईल नबंरवर OTR क्रमांक प्राप्त झाला नसेल अशा विद्यार्थ्यांनी नॅशनल स्कॉलरशिप पोर्टल उपलब्ध **"तुमचे ओटीआर जाणून घ्या"** वापरुन पुन:प्राप्त केले जाऊ शकते. तसेच सर्व विद्यार्थ्यांनी अधिक माहितीसाठी https://scholarships.gov.in/ या पोर्टलवरील FAQ पाहू शकतात. सोबत FAQ जोडण्यात आले आहे.

(डॉ.विजय नारखेडे)
विभागीय सहसंचालक,
उच्च शिक्षण, कोकण विभाग, पनवेल

प्रत:

मा.संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना माहितीस्तव सविनय सादर.